

මානව හිමිකම් සහ මූලික අයිතිවාසිකම් Human Rights and Fundamental Rights

මානව අයිතිවාසිකම් සහ මූලික අයිතිවාසිකම් යනු එකක් ද?

Are human rights and fundamental rights the same? No

මානව අයිතිවාසිකම් Human rights	මූලික අයිතිවාසිකම් Fundamental rights
සමස්ථ මිනිස් වර්ගයාටම අදාළ වන්නා වූ ඉතා විශාල පරාසයක විහිදුණු පුළුල් අයිතිවාසිකම් සමූහයක් A very broad set of rights that apply to the entire human race	මානව අයිතිවාසිකම් වලින් ගන්න අයිතිවාසිකම් සමූහයක් A group of rights selected from human rights

ඒ අනුව සෑම මානව අයිතිවාසිකමක්ම මූලික අයිතිවාසිකමක් නොවේ. නමුත් අනිවාර්යයෙන්ම මානව අයිතිවාසිකමක් වේ.
Accordingly, not every human right is a fundamental right. But every fundamental right is necessarily a human right.

මානව අයිතිවාසිකම් Human rights

ලෝක ඉතිහාසය World History

මහා සයිරස්, පර්සියානු අධිරාජ්‍යයේ නිර්මාතෘ (ක්‍රි.පූ. 600-530) හේතු කිහිපයක් නිසා මානව හිමිකම් සහ පාලනයේ ඉතිහාසයට වැදගත් වේ, විශේෂයෙන්ම ඔහු යටත් කරගත් ජනතාවට පරිපාලනය සහ සැලකීම සඳහා වූ ප්‍රවේශය හේතුවෙන්. මහා සයිරස් මෙම මාතෘකාවට අදාළ වන්නේ මන්ද යන්න මෙන්න: Cyrus the Great, the founder of the Persian Empire (c. 600–530 BCE), is significant to the history of human rights and governance for several reasons, particularly due to his approach to administration and treatment of conquered peoples. Here's why Cyrus the Great is relevant to this topic:

1. සයිරස් සිලින්ඩර්: සයිරස් සිලින්ඩර්, ඔහුගේ පාලන සමයේ පුරාණ පුරාවස්තුයක්, බොහෝ විට මානව හිමිකම් පිළිබඳ මුල්ම ප්‍රකාශයන්ගෙන් එකක් ලෙස සැලකේ. Cyrus Cylinder: The Cyrus Cylinder, an ancient artifact from his reign, is often considered one of the earliest declarations of human rights

2. රෝම නීතිය (ක්‍රි.ව. 6 වැනි සියවසේ පමණ): ජස්ටිනියානු නීති සංග්‍රහයේ ඇති ඒවා වැනි රෝම නීති මූලධර්ම බටහිර නීති සම්ප්‍රදායන්ට බලපෑම් කළ අතර නෛතික පුද්ගලභාවය සහ දේපළ අයිතිවාසිකම් වැනි සංකල්ප හඳුන්වා දෙන ලදී. Roman Law (circa 6th century CE): Roman legal principles, such as those found in the Justinian Code, influenced Western legal traditions and introduced concepts like legal personhood and property rights.

✍ මානව අයිතිවාසිකම් සංකල්පය ප්‍රකාශයට පත් කළ ආදිතම ඒවායින් එකක් වන්නේ)

යි. One of the earliest to enunciate the concept of human rights is the Great Charter of Great Britain (Magna Carta) of 1215.

මැග්නාකාර්ටා හෙවත් මහා අධිකාර පත්‍රයේ ඇතුළත් වූයේඅදාළ කළ යුතු යැයි පිළිගත් මූලික ප්‍රතිපත්තිය. The Magna Carta, or Great Authority, included the basic

principles accepted to be applied in governing society.

මැග්නාකාර්ටා හෙවත් මහා අධිකාර පත්‍රයේ අඩංගු වැදගත් කරුණු ද්විත්වය වන්නේ, Two of the important points contained in the Magna Carta are:

- ☑ රජය විසින් දඬුවම් පැමිණවීමට එරෙහි සුරක්ෂණයක් අන්තර්ගත වීම සහ ☐ Contain a safeguard against prosecution by the government except by legal process and
- ☑ අවශ්‍යතාවය ගැන සඳහන් කර තිබීමයි. ☐ Mentioned the need for a fair legal system.

මැග්නා කාර්ටා Magna carta

1215 දී අත්සන් කරන ලද Magna Carta වැදගත් වූයේ එය රාජාණ්ඩුවේ බලතල පැහැදිලිව සීමා කර ඇති අතර, නියමිත ක්‍රියාවලිය සහ වංශාධිපතියන් සඳහා සහ වක්‍රව, පුළුල් ජනගහනය සඳහා ඇතැම් අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම වැනි ප්‍රධාන නීතිමය මූලධර්ම හඳුන්වා දුන් බැවිනි. එය පසුකාලීන නීතිමය සහ දේශපාලන පද්ධති කෙරෙහි බලපෑම් කරමින් ව්‍යවස්ථාපිත නීතිය සහ මානව හිමිකම් වර්ධනය කිරීමේ මූලික ලියවිල්ලක් බවට පත් විය. The Magna Carta, signed in 1215, was significant because it explicitly limited the powers of the monarch and introduced key legal principles, such as due process and the protection of certain rights for nobles and, indirectly, for the broader population. It became a foundational document in the development of constitutional law and human rights, influencing later legal and political systems.

ප්‍රධාන හේතු කිහිපයක් නිසා මැග්නා කාර්ටා ඉතිහාසයේ වැදගත් විය: The Magna Carta was important in history for several key reasons:

1. **නීතියේ ආධිපත්‍යය:** රජු නීතියට ඉහළින් නොසිටින අතර ස්ථාපිත නීතිමය ප්‍රමිතීන්ට අනුව පාලනය කළ යුතු බවට මූලධර්මය ස්ථාපිත කළේය. මෙය නිරපේක්ෂ රාජාණ්ඩු ක්‍රමයේ සිට පාලකයා පවා නීතිමය සීමාවන්ට යටත් වන ක්‍රමයකට පෙරළිකාර මාරුවක් විය. **Rule of Law:** It established the principle that the king was not above the law and had to govern according to established legal standards. This was a groundbreaking shift from absolute monarchy to a system where even the ruler was subject to legal constraints.

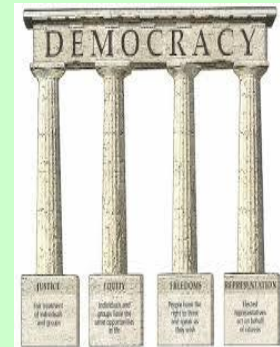
2. **නියමිත ක්‍රියාවලිය:** නීතිවිරෝධී සිරගත කිරීම්වලින් ආරක්ෂා වීම සහ සාධාරණ නඩු විභාගයකට ඇති අයිතිය වැනි පුද්ගලයන්ට යම් යම් නීතිමය අයිතිවාසිකම් ඇති බවට අදහස හඳුන්වා දෙන ලදී. මෙය නියමිත ක්‍රියාවලිය සහ පුද්ගල අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ නවීන නීති සංකල්ප සඳහා පදනම දැමීය. **Due Process:** It introduced the idea that individuals had certain legal rights, such as protection from unlawful imprisonment and the right to a fair trial. This laid the foundation for modern legal concepts of due process and individual rights.

3. **බලය සීමා කිරීම:** ඇතැම් බදු සහ තීරණ සඳහා රජුට තම භාරකරුවන්ගෙන් කැමැත්ත ඉල්ලා සිටීමෙන්, මැග්නා කාර්ටා විසින් රජුගේ අධිකාරියට සීමා පැනවීමට පටන් ගත් අතර හවුල් බලතල සහිත පාලන මණ්ඩලයක් පිළිබඳ අදහස ප්‍රචර්ධනය කළේය. **Limitation of Power:** By requiring the king to seek consent from his barons for certain taxes and decisions, the Magna Carta began to set limits on the authority of the monarch and promoted the idea of a governing body with shared powers.

4. **ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ බලපෑම:** එක්සත් ජනපද ව්‍යවස්ථාව සහ මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය වැනි ලේඛනවලට බලපෑම් කරමින් ව්‍යවස්ථාමය නීතිය සංවර්ධනය කිරීම සහ පුද්ගල නිදහස ආරක්ෂා කිරීම ඇතුළුව පසුකාලීන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී වර්ධනයන්ට මැග්නා කාර්ටාවේ මූලධර්ම බලපෑවේය. **Influence on Democracy:** The principles of the Magna Carta influenced later democratic developments, including the development of constitutional law and the protection of individual liberties, impacting documents like the U.S. Constitution and the Universal Declaration of Human Rights.

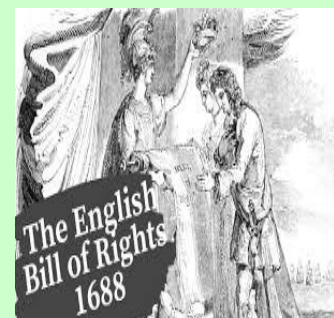
සමස්තයක් වශයෙන්, Magna Carta ලොව පුරා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සහ නීති පද්ධතිවල ගමන් පථය හැඩගස්වන ව්‍යවස්ථාමය පාලනය සහ නෛතික අයිතිවාසිකම්වල විකාශනයේ තීරණාත්මක මොහොතක් නියෝජනය කරයි. Overall, the Magna Carta represents a critical moment in the evolution of constitutional governance and legal rights, shaping the trajectory of democratic and legal systems around the world.

1688 අයිතිවාසිකම් පනත 1688 Bill of Rights

✍ වඩාත් ඇතුළත් කර තිබූ ලියවිල්ල වන්නේ 1688 අයිතිවාසිකම් පනතයි. □ The Bill of Rights of 1688 was the document that included more specific rights.

1688 අයිතිවාසිකම් පනතේ සඳහන් වැදගත් කරුණු වන්නේ, Important points mentioned in Bill of Rights 1688 are,

- ☑ රජුගේ බලය සීමා කිරීම □ Limiting the power of the king
- ☑ ජනතාවගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව ව්‍යවස්ථාදායකය මැදිහත්වීම □ Legislature intervention on people's rights
- ☑ ඡන්ද බලය ක්‍රියාත්මක කිරීම □ Exercise of franchise
- ☑ පාර්ලිමේන්තුවේ අනුමැතියකින් තොරව බදු අය කිරීම තහනම් කිරීම □ Prohibition of taxation without the consent of Parliament

✍ 18 වන ශත වර්ෂයේදී මානව හිමිකම් ක්ෂේත්‍රයට ලැබුණු වැදගත් දායක වීම් ද්විත්වය වන්නේ, ☐ Two important contributions to the field of human rights in the 18th century are,

- ☒ එක්සත් ජනපද රාජ්‍යයේ ☐ Declaration of Independence of the United States of America
- ☒ අයිතිවාසිකම් හා අයිතිවාසිකම් ප්‍රකාශනය ☐ Declaration of the Rights of Man and the Rights of the French Citizen

එක්සත් ජනපද ස්වාධීනතා ප්‍රකාශයේ ඇතුළත් වන්නේ, The United States Declaration of Independence includes,

- ☒ අත් සතු කළ නොහැකි සමහර අයිතිවාසිකම් ☐ Certain unalienable rights
- ☒ සෑම තැනැත්තකුගේම සමානාත්මතාවයට අදාළ ප්‍රකාශන ☐ Statements relating to the equality of all persons

මිනිසාගේ අයිතිවාසිකම් හා ප්‍රංශ පුරවැසියාගේ අයිතිවාසිකම් ප්‍රකාශයේ ඇතුළත් වූයේ, The Declaration of the Rights of Man and the Rights of the French Citizen included,

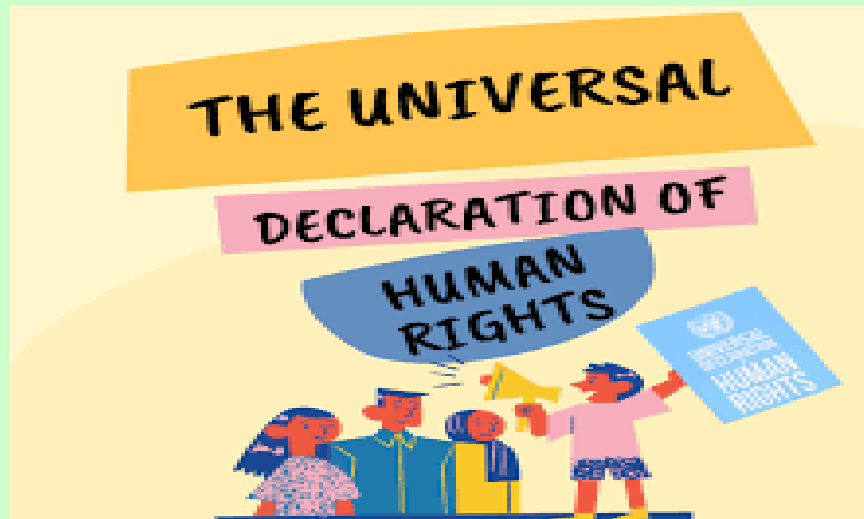
- ☒ නිදහසට අවශ්‍ය අයිතිවාසිකම් ☐ Rights necessary to liberty
- ☒ සමානාත්මතාවයට අවශ්‍ය අයිතිවාසිකම් ☐ Rights necessary for equality

මානව අයිතිවාසිකම් සඳහා ජාත්‍යන්තර ප්‍රජාවේ කැපවීම International community's commitment to human rights

- ✍ ජාත්‍යන්තර ප්‍රජාව මානව අයිතිවාසිකම් සඳහා කැපවීමට තීරණය කළේහේතුවෙනි. ☐ The international community decided to commit itself to human rights because of the Second World War.
- ✍ ජාත්‍යන්තර ප්‍රජාව මානව අයිතිවාසිකම් සඳහා කැපවීමට තීරණය කළේ ☐ The international community decided to commit to human rights through the United Nations Charter.
- ✍ එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තියෙහි වූ ඌනතාවය වන්නේ අයිතිවාසිකම්ඇතුළත් නොවීමයි.

මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය Universal Declaration of Human Rights

 සමස්ත මිනිස් වර්ගයාටම අදාළ වන්නා වූ මානව අයිතිවාසිකම් විස්තීර්ණව එක තැන් කළ ලේඛනය වන්නේ ☐ The Universal Declaration of Human Rights is the comprehensive and unified document of human rights applicable to all mankind.

- ❖ මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනයේ වූ අඩුපාඩුව වන්නේ හුදෙක්ම ප්‍රකාශනයක් මිස බැඳීම් ඇති කරන ආකාරයේ ලේඛනයක් නොවීමයි. ☐ The shortcoming of the Universal Declaration of Human Rights is that it is merely a declaration and not a binding document.
- ❖ මානව හිමිකම් විශ්ව ප්‍රකාශනයේ වූ අඩුපාඩුව පිරවීමට ගත් ක්‍රියාමාර්ගය වන්නේ, ☐ The action taken to fill the gap in the Universal Declaration of Human Rights is,
 - ☒ ජාත්‍යන්තර ගිවිසුම් සම්පාදනය කිරීම, ☐ Formulation of international agreements,
 - ☒සඳහා එකතුත් ☐ One for civil, political and economic rights
 - ☒සඳහා එකතුත් ☐ One for economic, social and cultural rights
- ❖ මෙම ගිවිසුම අනුමත කළ රාජ්‍යයන්ට භාරවන වගකීම වන්නේ සිය රටවල පුද්ගලයන් සඳහා මෙම අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමටයි. ☐ It is the responsibility of states that ratify this treaty to protect these rights for individuals in their countries.

සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය International Covenant on Civil and Political Rights

✍ සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සම්මුතියට පසුව එක් කරන ලද, □ Later added to the International Covenant on Civil and Political Rights,

- පළමු වෙනස්වීමේ ප්‍රොටෝකෝලය, • First optional protocol,

.....විමක් පිළිබඳව ‘එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව අයිතිවාසිකම් කමිටුවට’ පැමිණිලි කිරීමේ අයිතිවාසිකම ලබාදේ. එහෙත් ඊට ප්‍රථම දේශීය ප්‍රතිකර්ම අවසන් කළ යුතුය. They are given the right to complain to the 'United Nations Human Rights Committee' about any violation of their rights. But first the local remedies should be finished.

- දෙවන වෙනස්වීමේ ප්‍රොටෝකෝලය, • A second optional protocol,

රටවල් සිය දණ්ඩන ථේරාවලියෙන්ඉවත් කළ යුතුය. Countries should remove the death penalty from their penal system.

❖ මානව අයිතිවාසිකම් ගිවිසුම් වල ඇතුළත් මානව අයිතිවාසිකම් අධිකරණයේ විමර්ශනයට භාජනය වීමට ගත යුතු පියවර වන්නේ, □ The steps to be taken to be investigated by human rights courts included in human rights treaties are,

- ☑ ගිවිසුම්වල ඇති අයිතිවාසිකම්ඇතුළත් කිරීම □
Incorporation of treaty rights into the Constitution
- ☑ ගිවිසුම් වල ඇති අයිතිවාසිකම්ඇතුළත් කිරීම □
Incorporation of treaty rights into another law

අයිතිවාසිකම් rights

පළමු පරම්පරාවේ අයිතිවාසිකම් First generation rights	දෙවන පරම්පරාවේ අයිතිවාසිකම් Second generation rights
සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් Civil and political rights	ආර්ථික සමාජය හා සංස්කෘතික අයිතිවාසිකම් Economic, social and cultural rights

සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් Civil and political rights

✍ සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම්වල ඇතුළත් වන්නේසහආදාල අයිතිවාසිකම්ය. □ Civil and political rights include rights related to basic human freedom and human security.

✍ සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පළමු පරම්පරාවේ අයිතිවාසිකම් ලෙස හඳුන්වන්නේ ප්‍රථමයෙන් පිළිගත් නිසා සහ ඇමරිකානු සහ ප්‍රංශ ප්‍රකාශනවල අන්තර්ගත වූ නිසාය. □ Civil and political rights are called first-generation rights because they were first recognized and embodied in the American and French Declarations.

✍ 18 වන සියවසේදී හඳුන්වා දුන් ප්‍රංශ සහ ඇමරිකානු අයිතිවාසිකම් ප්‍රකාශනවලට ආසන්න පෙළඹවීම ලැබුණේ ඇමරිකානු සහ ප්‍රංශ විප්ලව මගිනි. □ The French and American Bills of Rights introduced in the 18th century were closely inspired by the American and French Revolutions.

ආර්ථික සමාජය හා සංස්කෘතික අයිතිවාසිකම් Economic, social and cultural rights

✍ දෙවන පරම්පරාවේ අයිතිවාසිකම් ලෙස හඳුනාගන්නා අයිතිවාසිකම් මුලින්ම යොයා ගත හැක්කේ □ The rights identified as second generation rights can be traced back to the industrial revolution in Europe.

✍ දහනව වැනි ශත වර්ෂයේ කම්කරු පන්ති ව්‍යාපාරය මානව අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් වැදගත් වන්නේ මානව අයිතිවාසිකම් අර්ථයෙන් ආර්ථික අයිතිවාසිකම් ගැන අදහස් පළ කළ ප්‍රථමයා නිසායි. □ The working class movement of the nineteenth century is important in terms of human rights because it was the first to comment on economic rights in the sense of human rights.

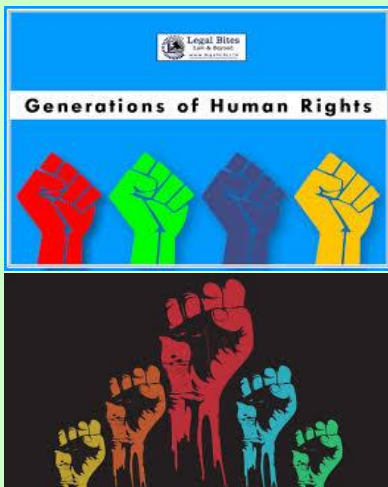

දෙවන පරම්පරාවේ අයිතිවාසිකම් වල In second generation rights	
මුලින් අන්තර්ගත වී තිබූ අයිතිවාසිකම් ලෙස, As the rights originally contained in	පසුව එකතු වූ අයිතිවාසිකම් later accrued rights in
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ සාධාරණ වැටුප් Fair wages ⇒ වඩා හොඳ වැඩ කිරීමේ තත්ත්ව Better working conditions ⇒ සමාජ සුරක්ෂණය Social security 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ ආහාර ලබා ගැනීමට ඇති අයිතිය Right to food ⇒ සෞඛ්‍යයට ඇති අයිතිය Right to health ⇒ අධ්‍යාපනයට ඇති අයිතිය Right to education ⇒ සංස්කෘතික ජීවිතයට ඇති අයිතිය Right to cultural life

 පළමු හා දෙවන පරම්පරාවේ අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් □ Regarding first and second generation rights

මුල් කාලීන පිළිගැනීම වූයේ ආර්ථික සමාජය හා සංස්කෘතික අයිතිවාසිකම්වලට වඩා සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් වැදගත් වන බවයි. Early recognition was that civil and political rights were more important than economic, social and cultural rights.

නමුත් වර්තමානයේ වන පුළුල් පිළිගැනීම වන්නේ සියලු මානව අයිතිවාසිකම් සහ සර්ව භෞමික, අහේද්‍ය, අන්තර් යැපීම් සහිත හා අන්තර් සබඳතා සහිතය. But the widespread recognition today is that all human rights are universal, inalienable, interdependent and interrelated.

 පළමු හා දෙවන පරම්පරාවේ අයිතිවාසිකම්වල සෑම විටම දැඩි විභේදනයක් නොමැති යැයි පවසන්නේ බොහෝ අයිතිවාසිකම් මේ දෙකටම අයත් නිසාය. □ It is said that there is not always a strict distinction between first and second generation rights because many rights belong to both.

 පළමු සහ දෙවන පරම්පරාවේ අයිතිවාසිකම් අතර වෙනසක් වන්නේ පළමු පරම්පරාවේ අයිතිවාසිකම් සහ වඩා පහසුවෙන් ක්‍රියාත්මක කළ හැකි වීමයි. □ A difference between first and second generation rights is that first generation rights and are more easily enforceable.

 ආර්ථික, සමාජීය හා සංස්කෘතික අයිතිවාසිකම් ක්ෂණිකව සාක්ෂාත් කර ගැනීමට අපහසු වන අතර ක්‍රමිකව තහවුරු කර ගත යුතුවේ. □ Economic, social and cultural rights are difficult to achieve immediately and must be secured gradually.

- ⇒ මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ආසියානු සාරධර්ම වාදයෙන් කියවෙන්නේ මූලික අයිතිවාසිකම් යනු පුද්ගලයාට වඩා ප්‍රජාවක්, අයිතිවාසිකම් වලට වඩා යුතුකම් ගැනත් අවධාරණය කරන සංස්කෘතික ආරෝපණය කරන ලද බටහිර සංකල්පයකි. □ Asian ethos of human rights states that fundamental rights are a culturally charged Western concept that emphasizes community over individual, duties over rights.
- ⇒ ආසියානු සාරධර්මවාදය අහිතකර ලෙස බලපාන්නේ ආසියානු හා අප්‍රිකානු රටවල වඩාත් පුළුල් මානව අයිතිවාසිකම් සඳහා වූ අරගලය කෙරෙහිය. □ Asian idealism adversely affects the wider struggle for human rights in Asian and African countries.
- ⇒ ආසියානු සාරධර්මවාදය මගින් අභියෝග කරන්නේ මානව අයිතිවාසිකම් වල විශ්ව ස්වභාවයයි. □ Asian idealism challenges the universal nature of human rights.
- ⇒ මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව අග්නිදිග ආසියානු රටවල මතය වන්නේ මානව අයිතිවාසිකම් සඳහා වූ ඉල්ලීම සංවර්ධනයට බාධාවකි. සංවර්ධනය සඳහා වූ ගමනේදී ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය හා මානව අයිතිවාසිකම් සමහර අවස්ථාවලදී යටපත් කළ හැක. □ On human rights Southeast Asian countries think that the demand for human rights is an obstacle to development. Democracy and human rights can sometimes be undermined in the pursuit of development.
- ⇒ අග්නිදිග ආසියානු රටවල මතය මගින් අභියෝග කරන්නේ යම් රටක සංවර්ධනය සෑම පුද්ගලයකුගේම මානව අයිතිවාසිකම්වලට ගරු කිරීමේ අවශ්‍යතාවයෙන් වෙන් කළ නොහැක යන මූලික පිළිගැනීමයි. □ The opinion of Southeast Asian countries challenges the basic recognition that the development of a country cannot be separated from the need to respect the human rights of every individual.
- ⇒ මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව චීනය ප්‍රමුඛ රටවල මතය වන්නේ බටහිර රටවල් අයුතු ලෙස සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් අවධාරණය කරන්නත්, ආර්ථික හා සමාජයීය අයිතිවාසිකම් වලට යුක්ති සහගත ලෙස ප්‍රමුඛත්වය දීමට වෙනත් රටවලට හැකියාව තිබේ. □ The opinion of China-led countries about human rights is that Western countries unjustly emphasize civil and political rights, while other countries are capable of giving priority to economic and social rights.
- ⇒ චීනය ප්‍රමුඛ රටවල මතය මගින් අභියෝග කරන්නේ සෑම මනුෂ්‍යයෙකුගේම පූර්ණ පෞරුෂ වර්ධනය සඳහා සියලු මානව අයිතිවාසිකම් අත්‍යාවශ්‍යය යන මූලික පිළිගැනීමයි. □ The opinion of China-led countries challenges the basic recognition that all human rights are essential for the full development of every human being.

මූලික අයිතිවාසිකම්

✍ මූලික අයිතිවාසිකම් සහ මානව අයිතිවාසිකම් අතර වෙනස වන්නේ, □ The difference between fundamental rights and human rights is,

- මානව අයිතිවාසිකම් යනු මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳඅන්තර්ගත අයිතිවාසිකම්ය.
- Human rights are the rights contained in the Universal Declaration of Human Rights.
- මූලික අයිතිවාසිකම් යනු මානව අයිතිවාසිකම් අතරින්අන්තර්ගත කරන ලද අයිතිවාසිකම්ය.
- Fundamental rights are the rights enshrined in the constitution among human rights.

මූලික අයිතිවාසිකම් යනු ?

Fundamental rights are?

රටක ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් නෛතික වශයෙන් පිළිගැනීමක් ලබා දී තහවුරු කර දී තිබෙන අයිතිවාසිකම් මූලික අයිතිවාසිකම් ලෙස ඉතා සරලව හඳුනා ගත හැකිය. The rights that have been legally recognized and confirmed by the constitution of a country can be identified very simply as fundamental rights.

ප්‍රථම වරට ලංකාවේ මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව පැහැදිලි නෛතික පදනමක් සකස් වූයේ ව්‍යවස්ථාවත් සමඟය. For the first time, a clear legal basis for the fundamental rights of Sri Lanka was prepared with the first Republic Constitution of 1972.

1972 ව්‍යවස්ථාවේ 18(1) වගන්තිය තුළ ලාංකිකයන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් මොනවා ද යන්න ප්‍රථම වරට සඳහන් කර තිබුණි. In Article 18(1) of the 1972 Constitution, the fundamental rights of Sri Lankans were first mentioned.

18(2) වගන්තිය තුළ මෙම මූලික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධ යම් යම් සීමාකිරීම් ද දක්වා තිබුණි. Article 18(2) also laid down certain restrictions on these fundamental rights

නමුත් එහි පැවති ප්‍රධාන දුර්වලතාවය වන්නේ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩවීමකදීදක්වා නොතිබීමයි. But its main weakness is that there is no specific remedy to be taken in case of violation of fundamental rights.

1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සහ වර්තමාන 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මූලික අයිතිවාසිකම් පරිච්ඡේදවල ඇති ප්‍රධාන වෙනස්කම් පහත පරිදි දැක්විය හැක. The major differences in the fundamental rights chapters of the 1972 Constitution and the current 1978 Constitution can be stated as follows.

1972	1978
<ul style="list-style-type: none"> මූලික අයිතීන් කඩවීම සම්බන්ධව නිශ්චිත ප්‍රතිකර්ම නැත. • No specific remedies for violation of fundamental rights. වද හිංසාවෙන් නිදහස ආවරණය වී නොතිබිණි. • Torture did not cover freedom. වෘත්තීය සමිති පිහිටුවීමේ හා ඒවාට බැඳීමේ අයිතිය. • The right to form and join trade unions. සාධාරණ නඩු විභාගයකට ඇති අයිතිය තහවුරු කර නැත. • The right to a fair trial is not upheld. පොදු ස්ථානවලට ප්‍රවේශ වීමේ අයිතිය තහවුරු කර නැත. • The right of access to public places is not confirmed. 	<ul style="list-style-type: none"> මූලික අයිතීන් කඩවීම සම්බන්ධව නිශ්චිත ප්‍රතිකර්ම ඇත. • There are specific remedies in respect of violation of fundamental rights. වද හිංසාවෙන් නිදහස් කර ඇත. • Freed from torture. වෘත්තීය සමිති පිහිටුවීමේ හා ඒවාට බැඳීමේ අයිතිය වැනි අයිතීන් අන්තර්ගත කර ඇත. • Enshrined rights such as the right to form and join trade unions. සාධාරණ නඩු විභාගයකට ඇති අයිතිය තහවුරු කර ඇත. • The right to a fair trial is upheld. පොදු ස්ථානවලට ප්‍රවේශ වීමේ අයිතිය තහවුරු කර ඇත. • The right of access to public places is confirmed.

✍ ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේඇතුළත් කර ඇති අයිතිවාසිකම් බොහොමයක් පළමු පරම්පරාවේ අයිතිවාසිකම් වේ. □ Many of the rights enshrined in the third chapter of the Constitution of Sri Lanka are first generation rights.

✍ වර්තමාන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මූලික අයිතිවාසිකම් තුන්වන පරිච්ඡේදයේ දක්වා ඇති අතර එහි අන්තර්ගත වන ප්‍රධාන ප්‍රතිපාදන වර්ග තුනකි. □ The fundamental rights of the present constitution are given in the third chapter and it contains three main types of provisions.

මූලික අයිතිවාසිකම් -Fundamental Rights - 10-14(1)

මූලික අයිතිවාසිකම් සීමා -Restrictions on Fundamental Rights - 15

මූලික අයිතිවාසිකම් ප්‍රතිකර්ම - Fundamental Rights Remedies – 17

✍ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ පහත ව්‍යවස්ථාවල දක්වා ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් මොනවාද යන්න සලකා බලමු. □ Let us consider what are the fundamental rights mentioned in the following articles of the Constitution.

- ⇒ ව්‍යවස්ථාව - සිතීමේ නිදහස, හෘද සාක්ෂියේ නිදහස සහ ආගමික නිදහස Article 10 - Freedom of thought, freedom of conscience and freedom of religion
- ⇒ ව්‍යවස්ථාව - වද හිංසාවලින් නිදහස Article 11 - Freedom from Torture
- ⇒ ව්‍යවස්ථාව - සර්ව සාධාරණත්වයේ අයිතිවාසිකම Article 12 - Right to universal fairness
- ⇒ ව්‍යවස්ථාව - නීතියේ නිසි ක්‍රියාදාමයට අදාළ අයිතිවාසිකම් Article 13 - Rights to Due Process of Law
- ⇒ ව්‍යවස්ථාව - භාෂණයේ අදහස් පළ කිරීම ආදියේ නිදහස Article 14 - Freedom of speech etc

III වන පරිච්ඡේදය

මූලික අයිතිවාසිකම්

10. සිතීමේ නිදහස, හෘදය සාක්ෂියේ නිදහස සහ ආගමික නිදහස ...
11. වධ හිංසාවලින් නිදහස
12. සර්ව සාධාරණත්වයේ අයිතිවාසිකම
13. අන්තර්ජාතිකව සිරභාරයට ගැනීමෙන්, රඳවා තබා ගැනීමෙන් සහ දඬුවම් කිරීමෙන් නිදහස සහ අතීතයට බලපාන දෘෂ්ඨිත නීති පැනවීම තහනම් කිරීම
14. භාෂණයේ, රැස්වීමේ, සමාගමයේ, රැකියාවේ සහ යාම් රීති යනාදියේ නිදහස
- 14අ. තොරතුරු වෙත ප්‍රවේශ වීමේ අයිතිවාසිකම
15. මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සීමා... ..
16. පවත්නා ලිඛිත නීති සහ ලිඛිත නොවූ නීති බලපවත්වන බව ...

කිසිදු සීමා කිරීමක් නොමැති අයිතීන් Rights without any restrictions

10 - සිතීමේ නිදහස, හෘද සාක්ෂියේ නිදහස සහ ආගමික නිදහස 10 - Freedom of thought, freedom of conscience and freedom of religion

11 - වද හිංසාවලින් නිදහස 11 - Freedom from torture

පුරවැසියන්ට පමණක් අදාළ වන අයිතිවාසිකම් Rights applicable only to citizens

.....- සර්ව සාධාරණත්වයේ අයිතිවාසිකම 12(2) - Right to universal fairness

.....- භාෂණයේ අදහස් පළ කිරීම ආදියේ නිදහස 14(1) - Freedom of speech etc

සෑම තැනැත්තෙකුටම අදාළ වන අයිතිවාසිකම් Rights that apply to everyone

10 - සිතීමේ නිදහස, හෘද සාක්ෂියේ නිදහස සහ ආගමික නිදහස 10 - Freedom of thought, freedom of conscience and freedom of religion

11 - වද හිංසාවලින් නිදහස 11 - Freedom from torture

12(3) - සර්ව සාධාරණත්වයේ අයිතිවාසිකම 12(3) - Right to universal fairness

13 - නීතියේ නිසි ක්‍රියාදාමයට අදාළ අයිතිවාසිකම් 13 - Rights Relating to Due Process of Law

සමානාත්මතා මූලධර්මයේ අක්‍රීය අංශය Passive aspect of principle of equality	සමානාත්මතා මූලධර්මයේ සක්‍රීය අංශය Active aspect of principle of equality
නීතිය පසිඳලීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම සර්ව සාධාරණ වීම Fairness in administration and application of law	නීතියේ රැකවරණය සර්ව සාධාරණ වීම The protection of law is universal fairness

✍ සමානාත්මතා මූලධර්මයේ අක්‍රීය අංශයෙන් කියවෙන්නේ යම්කිසි තැනැත්තෙකුගේ වාසියට වූ වරප්‍රසාද නොමැති බවත් සෑම පංතියක්ම නීතියට එකසේ යටත් කරන බවත් සහතික කිරීමයි. □ The passive aspect of the principle of equality is to ensure that there are no privileges in favor of any individual and that all classes are subject to the law equally.

✍ සමානාත්මතා මූලධර්මයේ සක්‍රීය අංශයෙන් කියවෙන්නේ සමාන තත්ත්වයක සිටින සෑම දෙනාටම අයිතිවාසිකම් සහ යුතුකම් යන දෙකට අදාළව නීතියෙන් එක හා සමාන සැලකිල්ලක් ලැබිය යුතු බවයි. □ The active aspect of the principle of equality states that everyone in a similar situation should receive equal treatment under the law in terms of both rights and duties.

වෙනස්කමකට භාජනය නොවිය යුත්තේ කවර හේතු මතද?
On what grounds should a change not be made?

- වර්ගය nation
- ආගම religion
- භාෂාව language
- කුලය Caste
- ස්ත්‍රී පුරුෂ භේදය Gender discrimination

- දේශපාලන මතය Political opinion
- උපන් ස්ථානය place of birth

අශක්ෂ්‍යතාවයකට / බැඳීමකට / සීමා කිරීමකට යටත්
නොවිය යුත්තේ කවර හේතු මතද?

On what grounds should it not be subject to
an impossibility/obligation/restriction?

- වර්ගය nation
- ආගම religion
- භාෂාව language
- කුලය Caste
- ස්ත්‍රී පුරුෂ භේදය Gender discrimination

අශක්ෂ්‍යතාවයකට / බැඳීමකට / සීමා කිරීමකට යටත්
නොවිය යුත්තේ කවර කාරණා සම්බන්ධවද?

What matters should not be subject to an
impossibility/obligation/restriction?

- වෙළඳ සැල්වලට To the shops
- පොදු භෝජනාගාරවලට To public dining halls

- ආපනශාලාවලට To restaurants
- පොදු විනෝද ස්ථානවලට To public places of entertainment
- තම ආගමේ පූජනීය ස්ථානයන්ට To sacred places of their religion

අත්තනෝමතිකව සිරභාරයට ගැනීමෙන් නිදහසට අයත් වන අංග වන්නේ,

□ The elements of freedom from arbitrary detention are,

- නීතියෙන් නියම කරනු ලැබූ කාර්ය පටිපාටිය අනුගමනය කිරීම • Following the procedure prescribed by law
- සිරබාරයට ගන්නා හේතුව දැක්වීම • Indicate the reason for detention

අත්තනෝමතිකව රඳවා තබා ගැනීමෙන් නිදහස අදාළ වන්නේ,

Freedom from arbitrary detention applies to,

- අත්අඩංගුවේ තබාගනු ලැබූ තැනැත්තන් • Persons held in custody
- රඳවා තබා ගනු ලැබූ තැනැත්තන් • Persons detained
- අන්‍යාකාරයකින් පුද්ගලික නිදහස අහිමි කරනු ලැබූ තැනැත්තන් • Persons otherwise deprived of personal liberty

අත්තනෝමතිකව රඳවා ගැනීමෙන් නිදහසට ඇතුළත් වන අදියර ද්විත්වය වන්නේ,

The stage duality involved in freedom from arbitrary detention is,

- නීතියෙන් නියම කරනු ලැබූ කාර්ය පටිපාටිය අනුවගෙන යාම • Proceeding before the court according to the procedure prescribed by law
- නීතියෙන් නියම කරනු ලැබූ කාර්ය පටිපාටියට අනුව අධිකරණයේ ආඥාවන් අනුව මිස තවදුරටත් • No further detention except as per the orders of the court in accordance with the procedure prescribed by law

සාධාරණ නඩු විභාගයකට ඇති අයිතීන් යනුවෙන් අදහස් වන්නේ,

Rights to a fair trial means,

- නිසි අධිකරණයන් විසින් පවත්වනු ලබන සාධාරණ නඩු විභාගයකදී හෝ මගින් කරුණු කියාපෑමට ඇති අයිතියයි. • The right to present facts in person or through counsel in a fair hearing conducted by competent courts.

අත්තනෝමතික දඬුවම්වලින් නිදහසට ඇති අයිතියෙන් අදහස් වන්නේ,

The right to freedom from arbitrary punishment means,

- නීතියෙන් නියම කරනු ලැබූ කාර්ය පටිපාටියට අනුව නිසි අධිකරණයකින් කරනු ලබන ආඥාවන් අනුව මිස මරණීය දණ්ඩනයට හෝ බන්ධනාගාර ගත කිරීමකට ලක් නොවීමයි. • Not to be subjected to death penalty or imprisonment except according to the orders of a competent court in accordance with the procedure prescribed by law.

නිර්දෝෂීභාවය පූර්වානුමාන කිරීමේ අයිතියට ඇති ව්‍යතිරේඛය වන්නේ,
Exceptions to the right to presumption of innocence are,

- විශේෂ සිද්ධි ඔප්පු කිරීමේ භාරය සතු වීමයි. • Burden of proof in special cases is on the accused.

නිර්දෝෂී බවේ පූර්වානුමාන කිරීමේ අයිතියට ඇති ව්‍යතිරේඛයට උදාහරණ වන්නේ,
Examples of exceptions to the right to presumption of innocence include,

- • self defence
- උන්මත්තකභාවය • Insanity
- අහඹුව • Random
- මත්වීම යන්නයි. • Intoxication

අතීතයට බලපාන දණ්ඩ නීති පැනවීමෙන් නිදහස යනුවෙන් අදහස් වන්නේ,
Freedom from imposing penal laws affecting the past means,

- යම් ක්‍රියාවක් කළ අවස්ථාවේදී එය වරදක් නොවේ නම් ඒ ක්‍රියාව සම්බන්ධයෙන් කිසිවෙකු වරදකරුවකු කළ නොහැක. • No one can be held guilty of an act if it is not an offense at the time of doing it.
- යම් වරදක් කරනු ලැබූ අවස්ථාවේ ඒ වරද සම්බන්ධයෙන් බලපැවැත් වූ දණ්ඩනයකට වඩා වැඩි දණ්ඩනයන්ට කිසිවෙකු යටත් කළ නොහැක. • No one shall be subject to a punishment greater than the punishment in force for the offense at the time of its commission.

අතීතයට බලපාන දණ්ඩ නීති පැනවීමෙන් නිදහසට ඇති ව්‍යතිරේඛය වන්නේ,
The exception to freedom from retroactive penal laws is,

- යම් ක්‍රියාවක් සිදු කළ අවස්ථාවේ එය ජාතීන්ගේ සම්මතයෙන් පිළිගත් පොදු නෛතික මූලධර්ම අනුව සාපරාධි ක්‍රියාවක් වීම. • When an act is committed, it is a criminal act according to the general principles of law recognized by the norms of nations.

මූලික අයිතිවාසිකම්වලට දක්වා ඇති සීමාවන් වන්නේ, Restrictions on fundamental rights

- රාජ්‍ය ආරක්ෂාව • State security
- සමාජය හා ආගමික සහයෝගීතාව තහවුරු කිරීම • Confirmation of social and religious cooperation
- ජාතික ආර්ථිකය ආරක්ෂා කිරීම • Protecting the national economy
- රටේ යථා පැවැත්ම තහවුරු කිරීම • Confirming the existence of the country
- මහජන සෞඛ්‍ය හෝ සදාචාරය ආරක්ෂා කිරීම • Protect public health or morals

සීමා කිරීම් අයිතිවාසිකම්වල අන්තර්ගත ක්ෂය කරන තරමටම පුළුල් වේ. Restrictions are as broad as they are depleting the content of rights.

සීමා කිරීම් යුක්ති සහගත වේද නොවේද යන්න තීරණය වන්නේ සීමා කිරීම් කෙරෙහි අධිකරණය දක්වන ආකල්ප මතයි. Whether the restrictions are justified depends on the attitude of the court

මූලික අයිතිවාසිකම්
පිළිබඳ සීමා

15. (1) 13 වන ව්‍යවස්ථාවේ (5) වන සහ (6) වන අනුච්ඡේදවලින් ප්‍රකාශ කොට පිළිගෙන ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් භුක්ති විඳිය හැක්කේ ද, ක්‍රියාත්මක විය හැක්කේ ද, රාජ්‍ය ආරක්ෂාව තහවුරු කිරීම පිණිස නීතියෙන් නියම කරනු ලැබිය හැකි සීමා කිරීම්වලට පමණක් යටත්ව ය. මෙම අනුච්ඡේදවලට කාර්ය සඳහා “නීතිය” යන්නට මහජන ආරක්ෂාව පිළිබඳව තත් කාලයේ අදාළ වන නීතිය යටතේ සාදන ලද නියෝග ද ඇතුළත් වන්නේ ය.

(2) 14 වන ව්‍යවස්ථාවේ (1) වන අනුච්ඡේදවලින් (අ) ඡේදයෙන් ප්‍රකාශ කොට පිළිගෙන ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් භුක්ති විඳිය හැක්කේ ද, ක්‍රියාත්මක විය හැක්කේ ද, වාර්ගික හා ආගමික සහයෝගීතාව තහවුරු කිරීම සඳහා හෝ පාර්ලිමේන්තු වරප්‍රසාද, අධිකරණයට අපහාස කිරීම, අපහාසය හෝ වරදකට පෙළඹවීම හා සම්බන්ධව නීතියෙන් නියම කරනු ලැබිය හැකි සීමා කිරීම්වලට යටත්ව ය.

(3) 14 වන ව්‍යවස්ථාවේ (1) වන අනුච්ඡේදවලින් (ආ) ඡේදයෙන් ප්‍රකාශ කොට පිළිගෙන ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් භුක්ති විඳිය හැක්කේ ද, ක්‍රියාත්මක විය හැක්කේ ද, වාර්ගික හා ආගමික සහයෝගීතාව තහවුරු කිරීම සඳහා නීතියෙන් නියම කරනු ලැබිය හැකි සීමා කිරීම්වලට යටත්ව ය.

(4) 14 වන ව්‍යවස්ථාවේ (1) වන අනුච්ඡේදවලින් (ඇ) ඡේදයෙන් ප්‍රකාශ කොට පිළිගෙන ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් භුක්ති විඳිය හැක්කේ ද, ක්‍රියාත්මක විය හැක්කේ ද, වාර්ගික හා ආගමික සහයෝගීතාව තහවුරු කිරීම සඳහා හෝ ජාතික ආර්ථිකය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා නීතියෙන් නියම කරනු ලැබිය හැකි සීමා කිරීම්වලට යටත්ව ය.

(5) 14 වන ව්‍යවස්ථාවේ (1) වන අනුච්ඡේදවලින් (උ) ඡේදයෙන් ප්‍රකාශ කොට පිළිගෙන ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් භුක්ති විඳිය හැක්කේ ද, ක්‍රියාත්මක විය හැක්කේ ද, ජාතික ආර්ථිකය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා හෝ—

(අ) යම් වෘත්තීයයක යෙදී සිටීමට හෝ යම් රැකියාවක්, කර්මාන්තයක්, වෙළෙඳ ව්‍යාපාරයක් හෝ ව්‍යවසායක් පවත්වාගෙන යාමට අවශ්‍ය වෘත්තීය, කාර්මික, අධ්‍යාපනික, මූල්‍ය සහ වෙනත් සුදුසුකම් සම්බන්ධයෙන් සහ එම මූලික අයිතිවාසිකමට එරෙහිව ලබන තැනැත්තන්ට බලපත්‍ර දීම සහ ඒ තැනැත්තන් විෂයයෙහි විනය පාලනය සම්බන්ධයෙන්, සහ

(ආ) රජය විසින් හෝ රාජ්‍ය නියෝජිත ආයතනයක් විසින් හෝ රාජ්‍ය සංස්ථාවක් විසින් හෝ යම් කර්මාන්තයක්, වෙළෙඳ ව්‍යාපාරයක්, කාර්මික ව්‍යාපාරයක්, සේවාවක් හෝ ව්‍යවසායක් පුරවැසි සහභාගිත්වය නොමැතිව හෝ පුරවැසි කොටසක සහභාගිත්වය ඇතිව හෝ අන්‍යාකාරයකින් හෝ පවත්වාගෙන යාම සම්බන්ධයෙන්,

නීතියෙන් නියම කරනු ලැබිය හැකි සීමා කිරීම්වලට යටත්ව ය.

towards the restrictions.

හදිසි අවස්ථා නියෝග අවලංගු කළ හැක්කේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයටයි. ඒ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පැවැත්වීම හේතු කරගෙනයි. The Supreme Court can cancel emergency orders. That is due to the violation of the constitution.

මූලික අයිතිවාසිකම් ප්‍රතිකර්ම Fundamental Rights Remedies

විධායක ක්‍රියා මගින්
මූලික අයිතිවාසිකම්
උල්ලංඝනය කිරීමට
ප්‍රතිකර්මය

17. මේ පරිච්ඡේදයේ විධිවිධාන යටතේ යම් තැනැත්තකුට හිමි වන යම් මූලික අයිතිවාසිකමක් යම් විධායක හෝ පරිපාලනමය ක්‍රියාවක් මගින් උල්ලංඝනය කර තිබීම හෝ උල්ලංඝනය කිරීමට අත්‍යාසන්නව තිබීම හෝ සම්බන්ධයෙන් 126 වන ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධාන සලසා ඇති පරිදි ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට ඉල්ලීමක් කිරීමට ඒ තැනැත්තාට හිමිකම් ඇත්තේ ය.

මූලික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිකර්ම ලබාගත හැක්කේ අයිතිවාසිකම් කඩ වූ විට සහ අයිතිවාසිකම් කඩවීමට අත්‍යාසන්න විටයි. Remedies in respect of fundamental rights are available when the rights are violated and when the rights are about to be violated.

මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ වුවකුට ඊට ප්‍රතිකර්ම ලබාගත හැක්කේ එය විධායක ක්‍රියාවක් මගින් හෝ පරිපාලන ක්‍රියාවක් මගින් කඩවී ඇති විටයි. A person whose fundamental rights have been violated can seek redress when it is violated by executive action or administrative action.

⇒ විධායක හෝ පරිපාලන ක්‍රියා යනු රජය විසින් කරන ක්‍රියා □ Executive or administrative acts are acts done by the government

⇒ රජයේ නියෝජිතයකු විසින් කරන ක්‍රියා □ Actions by a Government Agent

⇒ රජයේ ආයතනයක් විසින් කරන ක්‍රියාය. □ Action by a government agency.

මූලික අයිතිවාසිකම් නඩුවක් පැවරීම ආයතන සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක කළ හැක්කේ ඒ ආයතනයට රජයේ ඇති සම්බන්ධය සහ රජයේ ආයතනය කෙරෙහි දක්වන පාලනයේ මට්ටම අනුවයි. Transfer of fundamental rights cases can be carried out in relation to institutions depending on the government's relationship with that institution and the level of control exercised over the government institution.

වෙනත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල ඇතුළත් එහෙත් ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ඇතුළත් නොවන අයිතිවාසිකම වන්නේ ජීවිතයට ඇති අයිතිවාසිකමයි. The right included in other constitutions but not included in the Sri Lankan constitution is the right to life.

ජීවිතයට ඇති අයිතිවාසිකම Right to life

ඉන්දියානු ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය පුළුල් ලෙස අර්ථ නිරූපණය කර ඇත්තේ ජීවිතයට ඇති අයිතිවාසිකමෙන් මානව අභිමානය සහිතව ජීවත්වීමේ අයිතිවාසිකම ගම්‍යවේ යනුවෙනි. The Supreme Court of India has broadly interpreted the right to life to include the right to live with human dignity.

ඊට ඇතුළත් කර ඇති නව අයිතීන් වන්නේ සෞඛ්‍යයට ඇති අයිතිවාසිකම, පිරිසිදු පරිසරයකට ඇති අයිතිවාසිකමයි. The new rights included are the right to health, the right to a clean environment.

ලංකාවේ යෝජිත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා කෙටුම්පතේ (1997) ඇතුළත් කර තිබූ අයිතීන් වන්නේ, The rights included in the proposed Constitution of Sri Lanka (1997) are,

- ජීවිතයට අයිතිවාසිකම • Right to life
- පෞද්ගලිකත්වයට ඇති අයිතිවාසිකම • Right to privacy
- දේපලට ඇති අයිතිවාසිකම. • Ownership of property

දෙවන පරම්පරාවේ අයිතිවාසිකම් භයවන පරිච්ඡේදය ඇතුළත් කර ඇත. Second generation rights are included in Chapter VI.

භයවන පරිච්ඡේදය දක්වා ඇත්තේ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති මෙහෙයවීමේ මූලධර්ම හා මූලික යුතුකම් සම්බන්ධවයි. The sixth chapter deals with the principles and basic duties of guiding public policies.

භයවන පරිච්ඡේදය දක්වා ඇති අයිතිවාසිකම් කිහිපයක් පහත දැක්වේ. Below are some of the rights enumerated in Chapter Six.

30[35.(1) ජනාධිපතිවරයා ලෙස ධුරය දරන කවර වූ හෝ තැනැත්තකු විසින් පෞද්ගලික තත්ත්වයෙහි ලා හෝ නිල තත්ත්වයෙහි ලා හෝ කරන ලද හෝ නොකර හරින ලද කිසිවක් සම්බන්ධයෙන් ඔහුට විරුද්ධව කිසිම අධිකරණයක හෝ විනිශ්චය අධිකාරයක කිසිම නඩු කටයුත්තක් පැවරීම හෝ පවත්වාගෙන යාම නොකළ යුත්තේ ය:

ජනාධිපතිවරයාට විරුද්ධව නඩු පැවරිය නොහැකි බව

එසේ වුව ද, ජනාධිපතිවරයා විසින් ඔහුගේ නිල තත්ත්වයෙහි ලා කරන ලද හෝ නොකර හරින ලද කිසිවක් සම්බන්ධයෙන් නීතිපතිවරයාට විරුද්ධව 126 වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ ඉල්ලීමක් කිරීමට යම් තැනැත්තකුට ඇති අයිතිය සීමා කරන ලෙස මේ අනුව්‍යවස්ථාවේ කිසිවක් කියවා තේරුම් නොගත යුත්තේ ය:

එසේම කවදුරටත්, ජනාධිපතිවරයා විසින් 33 වන ව්‍යවස්ථාවේ (උ) අනුව්‍යවස්ථාව යටතේ බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට අධිකරණ බලය නොතිබිය යුත්තේ ය.

විසිවෙනි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ පස්වැනි වගන්තිය මගින් ආදේශ කරන ලදී. Substituted by Article Five of the Twentieth Constitutional Amendment.

මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අධිකරණ බලය සහ ඒ බලය ක්‍රියාත්මක කිරීම

126. (1) III වන පරිච්ඡේදයෙන් හෝ IV වන පරිච්ඡේදයෙන් හෝ ප්‍රකාශ කොට පිළිගන්නා ලද යම් මූලික අයිතිවාසිකමක් නැතහොත් භාෂා අයිතිවාසිකම යම් විධායක හෝ පරිපාලන ක්‍රියාවක් මගින් කඩ කිරීමට අන්‍යාසන්නව පැවතීම හා සම්බන්ධ කවර වූ හෝ ප්‍රශ්නයක් විභාග කොට තීරණය කිරීමේ තනි හා අන්‍යාස අධිකරණ බලය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට ඇත්තේ ය.

Sri Lankan Institutions

මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව

Human Rights Commission

දැක්ම view

සෑමම මානව හිමිකම් සහතික කිරීම සහ නීතියේ ආධිපත්‍යය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ආරක්ෂා කිරීම
Guarantee human rights for all and promote and protect the rule of law

හදිසි ඇමතුම් Emergency calls

1996

– අත්තනෝමතික ලෙස අත්අඩංගුවට ගැනීම, රඳවා තබා ගැනීම සහ වධහිංසා පැමිණවීම වැළැක්වීම.

– Prevention of arbitrary arrest, detention and torture.

World situation

මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය (UDHR):
Universal Declaration of Human Rights
(UDHR):

1. සමානාත්මතාවයට ඇති අයිතිය (1 වන වගන්තිය): සියලුම මිනිසුන් නිදහස් හා ගෞරවයෙන් හා අයිතිවාසිකම්වලින් සමානව උපත ලබා ඇත. Right to Equality (Article 1): All human beings are born free and equal in dignity and rights.

2. ජීවත්වීමට සහ නිදහසට ඇති අයිතිය (3 වැනි වගන්තිය): සෑම කෙනෙකුටම ජීවත්වීමට, නිදහසට සහ පුද්ගලික ආරක්ෂාවට අයිතිය ඇත. Right to Life and Liberty (Article 3): Everyone has the right to life, liberty, and personal security.

3. වධහිංසාවෙන් නිදහස් වීම (5 වැනි වගන්තිය): කිසිවකු වධ හිංසාවලට හෝ කුරිරු, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකිලිවලට හෝ දඬුවම්වලට යටත් නොකළ යුතුය. Freedom from Torture (Article 5): No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman, or degrading treatment or punishment.

4. සාධාරණ නඩු විභාගයකට ඇති අයිතිය (10 වැනි වගන්තිය): ස්වාධීන සහ අපක්ෂපාතී විනිශ්චය සභාවක් විසින් සාධාරණ සහ මහජන විභාගයක් සඳහා සෑම කෙනෙකුටම හිමිකම් ඇත. Right to a Fair Trial (Article 10): Everyone is entitled to a fair and public hearing by an independent and impartial tribunal.

5. ප්‍රකාශනයේ නිදහස (19 වැනි වගන්තිය): මැදිහත්වීමකින් තොරව අදහස් දැරීමේ නිදහස සහ ඕනෑම මාධ්‍යයක් හරහා තොරතුරු සහ අදහස් සෙවීමට, ලබාගැනීමට සහ බෙදා හැරීමට ඇති නිදහස ඇතුළුව

අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ සහ ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස සෑම කෙනෙකුටම ඇත. **Freedom of Expression (Article 19):** Everyone has the right to freedom of opinion and expression, including the freedom to hold opinions without interference and to seek, receive, and impart information and ideas through any media.

6. අධ්‍යාපනයට ඇති අයිතිය (26 වැනි වගන්තිය): සෑම කෙනෙකුටම අධ්‍යාපනය ලැබීමේ අයිතිය ඇත, එය ප්‍රාථමික මට්ටමින් නොමිලේ සහ අනිවාර්ය විය යුතුය. **Right to Education (Article 26):** Everyone has the right to education, which should be free and compulsory at the elementary level.

7. වැඩ කිරීමට ඇති අයිතිය සහ සාධාරණ කොන්දේසි (23 වැනි වගන්තිය): සෑම කෙනෙකුටම වැඩ කිරීමට, නිදහසේ රැකියාවක් තෝරා ගැනීමට සහ සාධාරණ සහ හිතකර සේවා කොන්දේසි සඳහා අයිතිය ඇත. **Right to Work and Fair Conditions (Article 23):** Everyone has the right to work, to free choice of employment, and to just and favorable conditions of work.

8. රජයට සහභාගී වීමේ අයිතිය (21 වැනි වගන්තිය): සෘජුව හෝ නිදහසේ තෝරාගත් නියෝජිතයන් හරහා තම රටේ රජයට සහභාගී වීමට සෑම කෙනෙකුටම අයිතියක් ඇත. **Right to Participate in Government (Article 21):** Everyone has the right to take part in the government of their country, directly or through freely chosen representatives.

9. වෙනස් කොට සැලකීමෙන් නිදහස (2 වැනි වගන්තිය): ජාතිය, වර්ණය, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය, භාෂාව, ආගම, දේශපාලන හෝ වෙනත් මත, ජාතික හෝ සමාජ වැනි කිසිදු ආකාරයක හේදයකින් තොරව ප්‍රකාශනයේ දක්වා ඇති සියලුම අයිතිවාසිකම් සහ නිදහස සඳහා සෑම කෙනෙකුටම හිමිකම් ඇත. සම්භවය, දේපල, උපත හෝ වෙනත් තත්ත්වය. **Freedom from Discrimination (Article 2):** Everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth in the Declaration without distinction of any kind, such as race, color, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth, or other status.

10. සරණාගතභාවය සඳහා ඇති අයිතිය (14 වැනි වගන්තිය): වෙනත් රටවල හිංසාවලින් සරණාගතභාවය ලබා ගැනීමට සහ භුක්ති විඳීමට සෑම කෙනෙකුටම අයිතියක් ඇත. **Right to Asylum (Article 14):** Everyone has the right to seek and to enjoy asylum from persecution in other countries.

1. මූලික හිමිකම් සීමා කිරීමට නීතිමය හැකියාවක් තිබේද? Is there a legal ability to limit fundamental rights?

.....

.....

.....

.....

2. මූලික අයිතීන් සුරැකීම සංවර්ධනයට බාධාවක්ද? Is protection of fundamental rights a hindrance to development?

.....

.....

.....

.....

3. මූලික අයිතීන් සුරැකෙන සමාජයක් යනු කෙබඳු එකක්ද? ශ්‍රී ලංකාව ඇසුරෙන් පැහැදිලි කරන්න. What is a society where basic rights are protected? Explain with reference to Sri Lanka.

.....

.....

.....

.....

4. මානව අයිතිවාසිකම් කඩවීම් පිළිබඳ ලෝකයේ සුවිශේෂී අවස්ථා කිහිපයක් නම් කරන්න. Name some notable instances in the world of human rights violations

.....

.....

.....

.....